

УДК 378:373.2.091.12.011.3-051:004.42(045)

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА MOODLE ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ

Смоляню Ю.М.

Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т.Г. Шевченка

У статті наголошено на необхідності використання електронного навчального середовища Moodle під час підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти у виші. Висвітлено основні переваги роботи в системі Moodle. Розглянуто особливості й основні етапи створення електронного навчального забезпечення зі спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» в системі інформаційного середовища Moodle. Наведено навчально-методичне забезпечення авторського курсу, що входить до переліку навчальних дисциплін самостійного вибору навчального закладу. Розкрито ефективність упровадження в освітній процес вишу електронного навчально-методичного комплексу із означеного спецкурсу, що сприятиме успішній роботі студентів із електронними навчальними ресурсами в цілому.

Ключові слова: підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, платформа дистанційного навчання, електронне навчальне середовище Moodle, електронний навчальний курс, навчально-методичне забезпечення, електронний навчально-методичний комплекс.

Постановка проблеми. Уже усталеною тезою в науковому обігові вважається, що процес модернізації системи вищої освіти характеризується розвитком інформаційних технологій. Проте, наголошуємо, упровадження дистанційного навчання (очно-дистанційної моделі) забезпечить ефективність цього процесу. Реалізація дистанційного навчання студентів може відбуватися здебільшого за функціонування та підтримки електронної навчальної платформи Moodle. Цей програмний засіб побудований у відповідності до стандартів інформаційних освітніх систем, надає доступ до численних ресурсів, необхідних студенту для вивчення потрібної інформації, що дозволяють викладачеві розміщувати в системі матеріали будь-якої складності [1].

Завдяки своїм функціональним можливостям Moodle набуває все більшого поширення у світовому інформаційному освітньому просторі, адже система використовується не лише у приватних компаніях, а й поступово запроваджується до використання в університетах та загальноосвітніх школах.

За допомогою електронної системи Moodle можна створювати електронні навчальні курси та проводити як аудиторне навчання, так і навчання на відстані (заочне/дистанційне).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми упровадження технологій дистанційного навчання, розробка електронних курсів з використанням інформаційних систем та питання дослідження щодо використання в освітньому процесі електронного навчального середовища Moodle в практику електронної (дистанційної) освіти висвітлені у працях сучасних учених: А. М. Андреев, А. В. Андреева, А. М. Анісімов, В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко, Н. В. Морзе, Ю. В. Триус, А. В. Хуторський та ін. Однак нині поки що недостатньо приділено уваги питанню підготовки майбутніх вихователів ДНЗ саме з допомогою електронної системи Moodle.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, варто детальніше зупинитися на заявленій темі, ознайомивши з електронним навчально-методичним комплексом та правилами його раціонального користування під

час вивчення розробленого навчального спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу».

Зазначимо, що модульне об'єктно-орієнтоване середовище дистанційного навчання Moodle буде корисно використовувати не тільки у процесі організації дистанційного навчання, але й для підтримки традиційного освітнього процесу у ВНЗ. Зауважимо, що перехід вищих навчальних закладів на кредитно-трансферну систему навчання, у процесі якої 1/3 навчального часу відводиться на виконання самостійної роботи студентом, також посприяв активному використанню та впровадженню в освітній процес вишів інформаційно-комунікаційних технологій. Офіційною підставою для внесення змін в освітній процес, по суті, став документ «Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187, у додатку № 15 до Ліцензійних умов «Технологічні вимоги щодо інформаційного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», де, зокрема, зазначено: «Проведення освітньої діяльності на основі наявності електронного ресурсу закладу освіти, який містить навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін навчального плану, в тому числі в системі дистанційного навчання (мінімальний відсоток навчальних дисциплін) для другого рівня (магістерського) сягає 60% [2, с. 4].

Переконані, що зазначене вищу створює об'єктивно необхідні підстави для створення в освітньому процесі вишу електронного навчально-методичного комплексу зі спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» для студентів денної та заочної форм навчання.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні необхідності створення та подальшого використання електронного навчально-методичного комплексу зі авторського спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» з використанням платформи Moodle.

Виклад основного матеріалу. Щоб задовольнити освітні та кваліфікаційні потреби щодо підвищення якісного рівня підготовки фахівців дошкільної освіти освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр» з питань особистості педагога-вихователя та його професійної культури, було розроблено та впроваджено в освітній процес вивчення студентами вишу авторського спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу». Уведений до активного використання спецкурс входить до робочого навчального плану, а саме, до переліку вибіркових навчальних дисциплін самостійного вибору вищого навчального закладу. Крім того, було враховано основні положення про організацію освітнього процесу в Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка, яким передбачається введення системи науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих «на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвинутої особистості» [3, с. 496].

Єдність усіх складових (науково-методичне та навчально-методичне забезпечення) сприятиме ефективності та оптимізації освітнього процесу вищого навчального закладу. До складових навчально-методичного забезпечення, що розробляються вищим закладом освіти, належать: навчальні й робочі навчальні плани та програми; навчальні програми з вибіркових навчальних дисциплін; навчальні та методичні посібники; навчально-методичний комплекс дисципліни; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу тощо.

Досвід викладання авторського курсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» в Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка показав, що в умовах впровадження кредитно-трансферної системи організації навчання потрібні принципово нові підходи як до викладання навчального курсу, так і до його навчально-методичного забезпечення. Вважаємо, що апробований навчальний курс повинен опановуватися після вивчення студентами основних професійно-практичних та фахових дисциплін, тобто на п'ятому курсі у студентів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта», щоб студенти цілком уявляли його практичне використання.

Застосування системи управління навчанням Moodle під час підготовки фахівців уможливить таке:

- підвищення інтенсивності освітнього процесу;
- розвиток умінь, навичок та інших компетентностей у студентів щодо можливостей та перспективних напрямків використання платформи Moodle;
- використання функціональних можливостей Moodle;
- здобуття навичок створення власних електронних ресурсів з використанням дистанційної платформи та набуття практичних навичок його застосування;
- процес реалізації модульної організації навчального процесу за вимогами Болонської де-

кларації та науково-методичного забезпечення навчальних дисциплін, поданих у логічно-структурованій формі та інше [1].

Ураховуючи сказане, значимо, що за допомогою електронного навчального середовища Moodle студенти факультету початкового навчання спеціальності «Дошкільна освіта» матимуть доступ до логічно-структурованого та укомплектованого навчально-методичного матеріалу із навчального спецкурсу, що покращить змогу для самостійного опанування змістом навчальної дисципліни курсу.

Використовуючи мережу Інтернет та за допомогою веб-браузера, студенти можуть отримати доступ до електронних навчальних ресурсів із різних місць (робочого місця, навчальної аудиторії, дому та ін.), програмний інтерфейс якого дає змогу роботи з системою користувачам різних фізичних можливостей та різного освітнього рівня.

Розглянемо основні етапи створення електронного навчального курсу у системі управління Moodle зі авторського спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу», студенти яких можуть самостійно записуватися на курс, обравши його в списку доступних курсів у відповідній категорії. Електронне навчальне середовище Moodle – це навчальний курс, що має систему пов'язаних між собою сторінок, переміщення яких здійснюється за допомогою гіперпосилань.

Щоб створити власний електронний навчальний курс у системі електронного навчального середовища Moodle, нами було здійснено:

- підготовлено навчальні матеріали означеного спецкурсу в електронному вигляді;
- створено пароль та логін доступу за безпосередньою допомогою адміністратора системи;
- створено порожній курс, структура якого відповідає вимогам до електронного навчального курсу визначеного відповідними положеннями;
- наповнення електронного курсу інформаційними й навчальними матеріалами відповідно до його структури та змісту;
- створення груп студентів спеціальності «Дошкільна освіта», які повинні обов'язково бути зареєстровані на вказаному курсі.

Необхідно зазначити, що існує декілька форматів створення електронних навчальних курсів у системі інформаційного середовища Moodle [1], серед них наведемо такі:

- формат-календар або потижневий формат, де навчання на курсі та структурування навчального матеріалу відбувається потижнево із вказаним точним терміном початку та закінчення як кожного тижня, так і всього курсу;
 - формат-структура або тематичний, структурування якого (навчального матеріалу та навчання на курсі) організовується за модулями, темами, розділами, визначеними програмою курсу. Він вважається одним із найбільш прийнятних форматів при організації навчання студентів за дистанційною формою [1];
 - формат-форум, де навчальний курс організовується за допомогою одного великого форуму.
- Для навчальної діяльності студентів на основі формат-структури нами було створено електронний навчальний курс у системі Moodle. Електронний навчальний курс містить матеріали у

текстовому та графічному вигляді, відео- та аудіоматеріали, вправи, практикуми, лабораторні роботи та має таку загальну структуру: 1. Загальні відомості про курс: новини курсу; мета і завдання курсу; програма (робоча програма) курсу; структура курсу; календарний план курсу; форми контролю та критерії оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу; перелік друкованих та інших інформаційних ресурсів з курсу; перелік програмного забезпечення курсу; глосарій курсу. 2. Вхідний контроль з курсу: Модуль 1-7. 3. Підсумковий контроль. 4. Курсова робота (проект). 5. Контроль залишкових знань та ін. [1, с. 58].

Головним завданням є наповнення електронного навчального курсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» з допомогою електронного навчально-методичного комплексу, створеного у середовищі Moodle.

Розроблена навчальна дисципліна самостійного вибору навчального закладу зорієнтована на конкретну практичну діяльність, тобто розгляд не лише науково-теоретичної інформації, а головним чином, на формування у студентів – майбутніх вихователів ДНЗ, практичних умінь та навичок. Це визначає своєрідність забезпечення освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців різних форм навчання навчальною та методичною літературою. Результатом стала розробка навчальної й робочої навчальної програми та навчального посібника із названого курсу, які рекомендуються для використання в умовах запровадження кредитно-трансферної системи навчання при підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти. У посібнику запропоновано шляхи організації аудиторної та позааудиторної роботи студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», що сприятимуть успішному удосконаленню їх професійної культури до подальшої професійної діяльності у дошкільних навчальних закладах.

Посібник містить наступні структурні елементи:

1. Навчальна програма спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу». До неї входить:

- опис курсу;
- зміст навчальної програми;
- структура робочої програми навчального спеціального курсу;
- інформаційний обсяг навчального спецкурсу;
- структура залікового кредиту спецкурсу;
- система контролю та критерії оцінювання навчальної діяльності студентів.

2. Література до спецкурсу.

3. Навчальне забезпечення спецкурсу. До нього входить:

- плани лекційних занять;
- плани практичних занять (містять короткий огляд теоретичних понять з поданих тем; план практичних занять, термінологічний диктант до кожного заняття, завдання для самостійної роботи студентів, індивідуальні завдання, методичні рекомендації до виконання самостійної роботи та список рекомендованої (основної та додаткової) літератури до теми).

4. Додатки. До розробленого навчального спецкурсу ми віднесли:

– Лекція-опорна схема зі спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу».

– Педагогічні ситуації у дошкільних навчальних закладах. Практикум. (Наведено перелік передбачуваних педагогічних ситуацій, що можуть трапитися в ДНЗ).

– Зразки анкет.

– Рекомендації майбутньому вихователю дошкільного навчального закладу щодо успішної педагогічної діяльності.

5. Словник термінів.

Концептуальними ідеями у розробці програми курсу є такі підходи як: компетентнісний, особистісно-орієнтований, культурологічний, суб'єктивний, комплексний, діяльнісний та системний. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти повинні вміти: аналізувати програмну і методичну літературу, передовий педагогічний досвід; формувати особисту професійну культуру й оточуючих; а також сприяти підвищенню її рівня; організувати власну розумову діяльність; аналізувати педагогічні ситуації та явища, поведінку дітей і власні дії тощо.

З метою подальшого створення електронного навчально-методичного комплексу зі спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» було додатково укладено систему лекцій-презентацій з мультимедійною підтримкою, лекцій-порних схем, що охоплювали всі розроблені теми, передбачені навчальним планом.

Вважаємо також за необхідне в освітньому процесі вищу використовувати спільні зі студентами факультету початкового навчання творчі розробки, які є додатковим засобом до формування у студентів професійної культури. Своєю чергою ефективним засобом організації позааудиторної роботи слугуватиме розроблена авторська збірка казок «Віконце у світ казок» для дітей дошкільного віку. Вона подарує дітям дошкільного віку дивовижний та неймовірно теплий світ фантазій, подорож до країни дитячих мрій. Разом із цією збіркою малюк не тільки матиме змогу послухати казки, а й чудовий спосіб реалізувати свій творчий потенціал, розфарбувавши ілюстрації до них, а також доповнивши малюнки власними графічними фантазіями.

Ілюстровані казки збережуть час, оскільки усунуть потребу пошуків відповідних наочних зорових зображень, вихованці зможуть ознайомитися з незвичайними ситуаціями, у які потрапляють до цього знайомі дітям герої. Запропонована збірка авторських казок стане у нагоді вихователям дошкільних навчальних закладів, дітям середнього та старшого дошкільного віку та їх батькам.

На основі викладеного вище можна виділити переваги використання системи управління навчанням Moodle як у діяльності викладача, так і для навчання студентів.

Застосування системи Moodle в освітньому процесі вищу та створення електронного навчально-методичного комплексу для навчального спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» у діяльності викладача уможливить таке:

- мати науково-методичне забезпечення навчальної дисципліни (курсу), поданої у логічно-структурованій формі;

- встановлювати потрібні терміни виконання студентами завдань;

- використовувати текстові, відео- та аудіо-матеріали у процесі організації навчального процесу;

- змінювати, розширювати, доповнювати та коригувати навчально-методичні матеріали дисципліни;

- мати автоматизовану систему рейтингового оцінювання самостійної роботи студентів;

- використовувати різноманітні за типами завдань тести, анкетування для проведення контролю та самоконтролю знань студентів тощо [1].

Для студентів використання системи Moodle надасть можливість одержати:

- доступ до логічно структурованого та укомплектованого навчально-методичного матеріалу, що покращує умови для самостійного опанування змістом дисципліни;

- розширений доступ до Internet-ресурсів;

- дистанційне опанування навчальним матеріалом;

- дострокове складання заліково-екзаменаційної сесії тощо [1].

Висновки і пропозиції. Отже, використання системи Moodle в освітньому процесі підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів буде зручним засобом для засвоєння студентами базових навичок роботи в інформаційному середовищі Moodle, а також одним із

ефективних шляхів виконання самостійної роботи студента, що забезпечується системою навчально-методичних засобів, необхідних для виконання запропонованого спецкурсу.

Забезпечення студентів навчально-методичним комплексом допоможе успішно засвоїти новий навчальний матеріал, сприятиме систематизації загальних та спеціальних знань студентів щодо майбутньої професійної діяльності; сформує та підвищить рівень професійної та педагогічної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу на рефлексивній основі, спонукавши до самоаналізу своїх вчинків; виховуватиме у студентів почуття патріотизму, пошани до педагогічної спадщини свого народу та ін., усвідомлення значимості педагогіки в розвитку суспільства, ролі обраної професії і власного професіоналізму у вихованні підростаючого покоління відповідно до сучасних вимог суспільства.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми, важливість і актуальність якої визначає необхідність подальшого її вивчення. Зокрема, варто розробити динамічну, варіативну структурну модель формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу у педагогічному виші в системі інформаційного середовища Moodle, що охоплюватиме зміст, взаємопов'язані та підпорядковані кінцевому результату етапи підготовки (діагностико-проектувальний, операційно-діяльнісний, оцінно-коригувальний), міститиме сукупні цілі, педагогічні умови, компоненти, критерії, показники, рівні.

Список літератури:

1. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: Методичний посібник / Ю. В. Триус, І. В. Герасименко, В. М. Франчук // За ред. Ю. В. Триуса. – Черкаси, 2012. – 220 с.
2. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p/page4>
3. Стрілець С. І. Інновації у вищій педагогічній освіті: теорія і практика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [2-ге вид. допов. і переробл.] / С. І. Стрілець. – Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2015. – 544 с.
4. Биков В. Ю. Технологія розробки дистанційного курсу: навчальний посібник / [В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко та ін.] / за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
5. Смолянюк Ю. М. Формування професійної культури майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу: Навчальний посібник / Ю. М. Смолянюк. – Чернігів: Десна Поліграф, 2016. – 152 с.

Смолянюк Ю.Н.

Черниговский национальный педагогический университет
имени Т.Г. Шевченко

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННОЙ УЧЕБНОЙ СРЕДЫ MOODLE ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОУ

Аннотация

В статье отмечена необходимость использования электронной учебной среды Moodle при подготовке будущих специалистов дошкольного образования в вузе. Освещены основные преимущества работы в системе Moodle. Рассмотрены особенности и основные этапы создания электронного учебного обеспечения авторского спецкурса «Формирование профессиональной культуры будущего воспитателя дошкольного учебного заведения» в системе информационной среды Moodle. Приведено учебно-методическое обеспечение авторского курса, который входит в перечень учебных дисциплин самостоятельного выбора учебного заведения. Раскрыто эффективность внедрения в образовательный процесс вуза электронного учебно-методического комплекса указанного спецкурса, что будет способствовать успешной работе студентов с электронными учебными ресурсами в целом.

Ключевые слова: подготовка будущих воспитателей дошкольного образовательного учреждения, платформа дистанционного обучения, электронная учебная среда Moodle, электронный учебный курс, учебно-методическое обеспечение, электронный учебно-методический комплекс.

Smolianko Yu.M.

Chernihiv T.H. Shevchenko National Pedagogical University

USE OF ELECTRONIC TEACHING ENVIRONMENT MOODLE DURING FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING

Summary

Need of use of electronic teaching environment Moodle when training future preschool experts in higher educational establishment is noted in the article. Main advantages of work in system Moodle are shown. Features and the main stages of creation of electronic teaching materials on a special course «Future preschool teacher's professional culture formation» in the system of information environment Moodle are considered. Methodological support of author's course which is included into the list of subject matters that can be chosen independently by educational establishment is given. Introduction efficiency in educational process of higher educational establishment of electronic teaching materials on the mentioned special course that will promote students' successful work with electronic educational resources in general is revealed.

Keywords: future preschool teachers' training, platform of distance learning, electronic teaching environment Moodle, electronic education course, methodological support, electronic teaching materials.